

piątek, 13.06.2025

Czy Kościół naprawdę hamował rozwój nauki? Historia, która zaskoczy wielu...

Okazuje się, że nie tylko jest ona niepełna, ale wręcz wprowadza w błąd. W rzeczywistości wiele przełomowych odkryć naukowych zawdzięczamy... duchownym. I to nie było jakim!

?

Twórca teorii Wielkiego Wybuchu? Katolicki ksiądz

W 1927 roku belgijski ksiądz katolicki i profesor fizyki Georges Lemaître zaproponował rewolucyjną hipotezę: wszechświat nie jest statyczny, lecz się rozszerza. Jego teoria, początkowo zlekceważona, zyskała siłę po odkryciach Edwina Hubble'a, które potwierdziły, że galaktyki oddalają się od siebie.

Albert Einstein, początkowo sceptyczny, miał powiedzieć:

„Pańskie obliczenia są poprawne, ale Pańska fizyka jest wstrętna.” — Albert Einstein, o teorii Lemaître'a

Kilka lat później publicznie przyznał Lemaître'owi rację i nazwał swoje wcześniejsze przekonanie o statycznym kosmosie „największą pomyłką życia”.

?

Kim był Georges Lemaître?

Urodzony w 1894 roku w Belgii, Lemaître był nie tylko kapłanem, ale również matematykiem, fizykiem i kosmologiem. Studiował na Uniwersytecie Cambridge, Harvardzie i MIT. To on jako pierwszy zaproponował teorię tzw. „pierwotnego atomu”, przekształconą później w znaną dziś koncepcję Wielkiego Wybuchu.

Choć być może owiekiem głębokiej wiary, uważa, że nauka i religia to dwa różne sposoby poznania prawdy, które nie powinny być ze sobą mylone. Przestrzega przed traktowaniem teorii naukowych jako dowodów teologicznych.

?

Duchowni jako pionierzy nauki

Lemaître nie był wyjątkiem. Oto tylko kilka przykładów duchownych, którzy na trwałe zapisali się w historii nauki:

Gregor Mendel – ojciec genetyki, augustiański mnich. Roger Bacon – prekursor metody empirycznej, franciszkanin. Albertus Magnus – dominikanin, filozof i przyrodnik, nauczyciel św. Tomasza z Akwinu. Nicolas Steno – biskup i twórca nowoczesnej geologii.

To nie marginalne wyjątki, lecz fundamenty wielu współczesnych dziedzin nauki.

?

A co z Galileuszem?

To najczęściej przywoływany argument przeciwko Kościołowi. Rzekomo miał być prześladowany za swoje przekonania naukowe. Rzeczywiście jest jednak bardziej złożona.

Galileusz miał wpływowych protektorów w Watykanie, a sam papież Urban VIII początkowo go wspierał. Spór nie dotyczył samego heliocentryzmu (Kościół akceptował go jako hipotezę), lecz jego pewności bez dowodów, których wówczas jeszcze brakowało (paralaksa gwiazdowa została zmierzona dopiero w XIX wieku). Dodatkowo Galileusz uraził papieża, przedstawiając go w swojej książce jako postać o imieniu... Simplicio („prostaczek”).

Jak pokazują współczesne badania, ten konflikt był bardziej osobisty niż ideologiczny.

?

Ko?ció? – mecenas nauki dawniej i dzi?

Ma?o kto wie, ?e Papieskie Obserwatorium Astronomiczne, za?o?one w 1582 roku, dzia?a do dzi? i zatrudnia zawodowych astrofizyków. Watykan finansuje równie? badania kosmologiczne, a Papieska Akademia Nauk zrzesza wybitnych uczonych – bez wzgl?du na wyznanie czy ?wiatopogl?d – w tym wielu noblistów.

W 1951 roku papie? Pius XII og?osi?, ?e teoria Wielkiego Wybuchu jest zgodna z biblijn? wizj? stworzenia. Co ciekawe, Lemaître sam sprzeciwi? si? takiemu uto?samieniu jego pracy z dogmatem – uwa?a?, ?e religia i nauka powinny si? nawzajem szanowa?, ale nie miesza? metodologicznie.

??

Wiara jako inspiracja, nie przeszkoda

Ko?ció? nie boi si? nauki. Prawdziwa wiara nie l?ka si? prawdy. Od wieków to w?a?nie pytania teologiczne inspirowa?y rozwój wiedzy:

Skąd pochodzimy? Dokąd zmierzamy? Jaki jest sens istnienia?

Bez tych pyta? nauka mo?e sta? si? bezcelowym gromadzeniem danych. Jak pisa? Jan Pawe? II:

„Wiara i rozum s? jak dwa skrzyd?a, na których duch ludzki unosi si? ku kontemplacji prawdy.” — Jan Pawe? II, *Fides et ratio*

?

Twoja podró? mo?e zacz?? si? tutaj

Je?li i Ciebie fascynuj? pytania o pocz?tek wszech?wiata, sens ?ycia czy granice ludzkiego poznania, rozwa? studia teologiczne. Na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Miko?aja Kopernika w Toruniu znajdziesz przestrze? do refleksji, dialogu i odkrywania – zarówno w wymiarze duchowym, jak i intelektualnym.

?

Źródła:

Lambert, D. Un atome d'univers: La vie et l'œuvre de Georges Lemaître (Lessius, 2000) Heilbron, J.L. The Sun in the Church: Cathedrals as Solar Observatories (Harvard University Press, 1999) Finocchiaro, M.A. Retrying Galileo, 1633–1992 (University of California Press, 2005)

?

Dla ciekawych:

Dlaczego Einstein nie wierzył początkowo w Wielki Wybuch? Czy teoria ewolucji i wiara w stworzenie mogą się uzupełniać? Jakie są najnowsze badania na temat relacji między nauką a religią?

?

Dla ciekawych: odpowiedzi i tropy do dalszego zgłębiania

?

Dlaczego Einstein nie wierzył początkowo w Wielki Wybuch?

Einstein był zwolennikiem statycznego modelu wszechświata, który wydawał mu się bardziej „elegancki filozoficznie”. By uniknąć implozji lub ekspansji, wprowadził do równań ogólnej teorii względności tzw. stałą kosmologiczną (?), którą później uznał za „największą błąd swojego życia”. Dopiero dane obserwacyjne Hubble’a i prace Lemaître’a zmieniły jego poglądy.

? Gdzie szukać:

Simon Singh, Big Bang Mario Livio, Mistake Einstein's Biggest Blunder

?

Czy teoria ewolucji i wiara w stworzenie mogą się uzupełniać?

Tak! Kościół katolicki nie odrzuca teorii ewolucji – o ile nie jest ona interpretowana w duchu czysto materialistycznym. Już papież Pius XII w 1950 roku w encyklice *Humani generis* dopuścił możliwość ewolucji człowieka (ale z zachowaniem duchowego wymiaru stworzenia). Jan Paweł II i Benedykt XVI również uznawali ewolucję za „więcej niż hipotezę”.

? Gdzie szuka?:

Francis Collins, *The Language of God* Encyklika *Humani generis* (1950) YouTube: „Catholic Church and Evolution” – kanały Vatican News, Bishop Barron

?

Jakie są najnowsze badania na temat relacji między nauką a religią?

Współcześnie relacja nauka–religia to temat interdyscyplinarny: zajmują się nim zarówno filozofowie, jak i fizycy, teolodzy, a nawet psycholodzy. Coraz więcej uczelni oferuje kursy z „Science and Religion”, a papieskie instytucje (jak Papieska Akademia Nauk) zapraszają do dialogu także ateistów i agnostyków.

? Gdzie szuka?:

John Polkinghorne, *Faith and Science in Dialogue* Ian Barbour, *When Science Meets Religion* Uniwersytety: Oxford, Notre Dame, Georgetown – katedry nauki i religii Strona www.ctns.org – Center for Theology and the Natural Sciences (USA)